

2025-06-19

Dnr: KS 2025/233

Handläggare

Alexander Oskarsson
alexander.oskarsson@vanersborg.se
0521-72 10 65

Mottagare

Kommunstyrelsen

Remissvar gällande Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning av vissa nyanlända

Bakgrund

Regeringskansliet har remitterat betänkandet Etableringsboendelagen – Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35) till Vänersborgs kommun. Lagförslaget har remitterats till totalt 30 kommuner. Andra remissinstanser inkluderar bland annat statliga och regionala myndigheter, och intresseorganisationer. Detta yttrande sammanfattar de synpunkter som Vänersborgs kommun har gällande lagsförslaget.

Sammanfattning av yttrande

Vänersborgs kommun tillstyrker i huvudsak förslagen i utredningen utifrån att:

- Landets kommuner ges större inflytande över mottagandet av vissa nyanlända.
- Ytterligare faktorer, såsom kommunens önskemål, bostadsmarknad och förekomsten av utanförskapsområden, beaktas vid fördelningen mellan kommuner.
- Kommunernas skyldighet att anordna etableringsboende i max tre år, också villkoras genom att den nyanlände ska aktivt bidra till sin etablering.

Samtidigt anser Vänersborgs kommun att utredningen i vissa avseenden har bristande analyser och att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna inte har utretts tillräckligt. Dessa brister påtalas i yttrandet.

Yttrande

I Vänersborgs kommun finns, sedan 2013, Sveriges största anläggningsboende för asylsökande (numera mottagnings- och återvändarcenter). Detta påverkar i hög grad kommunen, både i nutid och framåt. Särskilt ses konsekvenser av detta inom skola och socialtjänst. Även om kommunens mottagande har varit lågt de senaste åren, så är antalet egenbosatta högt.

Förslag om fördelning av nyanlända som anvisas

Vänersborgs kommun tillstyrker förslagen gällande fördelningen av nyanlända som anvisas till kommun. Det är positivt kommunerna ges möjlighet att påverka hur många nyanlända som ska ta emot genom att ange önskat kommunal. Likaså är möjligheten att omfördela mellan kommuner över hela landet positiv. Det gynnar både de kommuner

2025-06-19

Dnr: KS2025/233

som önskar ta emot fler nyanlända och de som önskar ta emot färre. Förslaget att införa ett "maxtak" bedöms dock vara verkningslöst och omotiverat, när antalet kommunplacerade är lågt. Däremot kan ett "maxtak" fylla en funktion när det är ett högt mottagande i landet. Samtidigt så borde respektive kommun kunna bedöma sina förutsättningar för integration och en väl fungerande lokal organisation för mottagande och etablering.

Vidare tillstyrker Vänersborgs kommun förslaget om ytterligare kriterier i fördelningsmodellen. Både bostadsmarknad och förekomsten av utanförskapsområden, kan bidra till att färre anvisas till kommuner som tidigare har haft ett stort mottagande. Det ska dock beaktas att det finns motsättningar mellan kriterier som arbetsmarknad och bostadsmarknad. Kommuner med hög befolkningstillväxt, i kombination med en stark arbetsmarknad, har sällan ett brett utbud på bostadsmarknaden. Ofta har kommuner med en svagare arbetsmarknad också ett större utbud av till exempel lägenheter med lägre hyresnivåer.

Vänersborgs kommun tillstyrker förslaget att Migrationsverket ska fatta beslut om kommunal och att det därmed blir möjligt att omfördela mottagandet över landet och inte enbart länsvis. Det dock viktigt att påpeka att myndigheten måste få förutsättningar att föra en lokal dialog på motsvarande vis som länsstyrelserna gör idag.

Förslag om anvisningsförfarandet

Vänersborgs kommun tillstyrker förslagen om anvisningsförfarandet, men vill samtidigt peka på att Arbetsförmedlingen måste säkerställas resurser för att kunna kartlägga kvotflyktingar innan anvisning och att föreslå lämplig anvisningskommun. En motsvarande modell borde kunna tillämpas oavsett flyktingstatus innan anvisningen. Det vore även gynnsamt för samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunen kring den efterföljande etableringen.

Förslag om etableringsboende

Vänersborgs kommun tillstyrker utredningens förslag att införa etableringsboende med ett treårigt ansvar för anvisningskommunen. Detta kan främja stabilitet och minska risken att nyanlända tvingas söka boende i andra kommuner på osäkra villkor. Dock saknas reglering kring hur länge en boendeplats kan stå tom om individen inte nyttjar sin rätt. Det bör införas en tidsgräns för senast påbörjat nyttjande för att undvika ineffektiv resursanvändning.

Rätten till etableringsboende föreslås vara individuell och kopplad till deltagande i etableringsprogram. Kommunerna föreslås kunna avsluta rätten i förtid om individen utan godtagbara skäl inte deltar i programmet. Vänersborgs kommun efterlyser tydlighet kring huruvida kontroller ska ske rutinmässigt eller vid misstanke, samt hur kommunen i så fall ska få indikationer. Att avsluta rätten kräver också ett beslut som föregås av en utredning. Sammantaget kommer förfarandet medför ökade kostnader, där fokus läggs

2025-06-19

Dnr: KS2025/233

på kontroll- och utredningsfunktioner snarare än på det huvudsakliga uppdraget – att stödja individen i sin etablering.

Att barns rätt till etableringsboende är ovillkorad är positivt och förenligt med nuvarande lagar och förordningar. Dock saknas analys av konsekvenserna när en vuxen förverkar sin rätt till boende, medan kommunen fortsatt har ansvar att ordna nytt boende utifrån barnets rättigheter. Det finns risk att vuxna upprepade gånger återkommer till nytt boende under samma treårsperiod, vilket kan skapa en svårhanterlig situation. Dessutom är det högst oklart om önskad effekt eller konsekvens kommer uppnås. Samtidigt som det kommer att innebära ytterligare kostnader för kommunen.

Det är en brist att utredningen inte har belyst nyanländas möjligheter att betala hyra. Etableringsersättningen är densamma som när etableringsreformen infördes år 2010. Syftet med ersättningen var att nyanlända inte skulle vara aktuella inom socialtjänsten och beroende av försörjningsstöd. Vänersborgs kommun delar samma erfarenhet som majoriteten av landets kommun, att nyanlända regelmässigt är beroende av försörjningsstöd trots etableringsersättning och socialförsäkringsförmåner. Förutom att etableringsersättningen behöver räknas upp, så behöver även möjligheten finnas att vid behov förlänga etableringsprogrammet med ett tredje år.

Kommunens ansvar att erbjuda stöd i att söka bostad efter avslutad rätt till etableringsboende är rimlig och överensstämmer med nuvarande praxis i Vänersborgs kommun. Förslaget tillstyrks.

Förslag om justering av den statliga ersättningen till kommuner

Vänersborgs kommun tillstyrker förslaget att kommunen ersätts för insatser kopplade till etableringsboenden, men bedömer samtidigt att den förslagna ersättningen motsvarande 10+10 arbetstimmar per vuxen samt 10 timmar per barn/äldre, för insatser kopplade till etableringsboende, är för låg och inte speglar den faktiska arbetsinsatsen eller ansvars omfattning. Vidare hänvisas övrig finansiering till befintliga mottagningsersättningar, utan att en samlad finansieringsanalys har gjorts och/eller redovisats.

Vi saknar en helhetssyn på statens ekonomiska ansvar i relation till kommunens uppdrag, särskilt i ljuset av andra aktuella reformförslag inom mottagning och integration. Det finns risk för kostnadsövertäckning, särskilt vad gäller ekonomiskt bistånd.

Övrig synpunkt

Det finns nu flera utredningar rör mottagande och etablering, men också kring socialtjänst och försörjningsstöd. Dessa har en direkt eller indirekt påverkan på de förslag ges i respektive utredning och det saknas en samlad analys över samtliga lagsförslag inom områdena.

2025-06-19

Dnr: KS2025/233

Alexander Oskarsson
Hållbarhetschef
Avdelningen för Hållbar utveckling

Förnamn Efternamn.
Titel 2